

sense, però, fer-n'hi cap esment. Els aspectes més rellevants de la discussió procurarem de transcriure'ls.

* * *

—El Vallès deuria ésser molt poblat ja en època romana, veritat?

—No hi ha dubte que era una de les comarques més habitades de Catalunya. La seva situació és excel·lent i un bon terreny per a l'agricultura; apart d'això, ho demostra no solament l'empremta que la civilització romana ha deixat en l'etimologia de molts indrets vallesans, sinó que també les troballes arqueològiques d'aquell temps han estat ben importants. De tot això, vós recordareu que en parlava no fa gaires mesos en un estudi publicat a «La Gralla» ⁽¹⁾ i justament demostrava el moviment que hi havia en tot el Vallès. Vós ja coneixeu les importants troballes de Sabadell, Terrassa i Llerona, per exemple, i ja heu vist les col·leccions romanes de casa meua, recollides prop de Cardedeu. Quasi res no queda en peu de les grans construccions que hi havia; algunes, aterrades per modificació; altres, enrunades amb el temps; per aquest Vallès Oriental, poca cosa es pot admirar. Una de les coses encara més ben conservades, és segurament La Torrassa, en la parròquia d'El Coll i terme municipal de Llinàs. Vós ja la coneixeu és una construcció circular amb carreus de pedra grosserament picada, de 5 pams d'alçada per 8 de llargada i col·locats un al costat de l'altre en rengles sobreposats fins a l'alçada de 75 pams des del nivell de terra. Tot i la seva rusticitat, estan ben tallats i ben ajustats, ço que ha permès que les generacions de 17 centúries almenys, han pogut contemplar l'obra constructiva d'aquella atlètica nissaga. Damunt d'aquest cos obrat n'hi ha un altre d'igual alçària, fet de paret vulgar, que el seu propietari féu construir en data recent, el qual de totes maneres no priva de contemplar l'aspecte primitiu.

—Per què serviria aquesta torre, en aquell temps? Perquè, no es pot pas donar crèdit a l'atribució del poble que servia als sarraïns per a defensar-se quan els camperols els foragitaven de la nostra terra, encara que la gent l'anomeni Torre dels Moros.

—Torrassa i no torre, en el sentit d'ésser la major, perquè n'hi havia una de petita avall de la muntanya. Hi ha hagut qui ha cregut que es tractava d'un far, com tants altres establerts en les crestes de les muntanyes, per a avisar els amics quan s'acostaven els guerrers contraris. Altres han suposat

(1) «Consideracions respecte al Vallès en època romana». («La Gralla», de Granollers, n.º 524, 25 octubre 1931.)